

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย “ความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่นในระดับท้องถิ่น : สถานะและความเป็นไปได้ในอนาคต”

งานวิจัยนี้ศึกษาวิเคราะห์สถานะความสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่นระหว่างไทยกับญี่ปุ่นที่ผ่านมาว่าเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรค และผลสัมฤทธิ์อย่างไร รวมทั้งควรมีแนวทางต่อไปอย่างไรในอนาคต โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการศึกษาข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้ 2 กรอบแนวคิด คือ “รัฐบาลระดับท้องถิ่น” (Sub-National Government: SNG) ของ Purnendra Jain (2005) และ “การทูตคู่ขนาน” (Paradiplomacy) ของ Alexander Kuznetsov (2014)

ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่นในระดับท้องถิ่นเริ่มจากความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้อง (sister-city relations) ในยุคทศวรรษ 1980 トラไปถึงปัจจุบันมีจำนวน 10 คู่ โดยมากจะเน้นด้านวัฒนธรรม ต่อมาจะเน้นความร่วมมือเฉพาะด้าน (issue-based cooperation) มากยิ่งขึ้น เช่น ด้านการลงทุน การท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม และการศึกษา ในการดำเนินงานมีความไม่สมมาตร โดยท้องถิ่นญี่ปุ่นมีความพร้อมกว่าจากการกระจายอำนาจตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีงบประมาณและประสบการณ์ในการดำเนินกิจกรรมระหว่างประเทศ แต่จังหวัดและองค์กรท้องถิ่นไทยยังขาดความพร้อม จึงปรากฏว่าจังหวัดของญี่ปุ่นไปมีความร่วมมือกับหน่วยราชการส่วนกลางของไทยมากกว่า เช่น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และ BOI อีกทั้งฝ่ายไทยยังขาดความพร้อมในการดำเนินการ และการจับคู่เมืองบางเมืองยังขาดองค์ประกอบพื้นฐานที่จะสร้างประโยชน์ระหว่างกัน โดยอาจไม่มีส่วนคล้ายหรือความสนใจร่วมกันมากนัก ตลอดจนคุณลักษณะของเมืองไม่ได้เสริมกัน

อย่างไรก็ตาม ไทยและญี่ปุ่นมีศักยภาพที่จะขยายความร่วมมือต่อไปได้ โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรม เทคโนโลยี เกษตร ท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม โดยการจับคู่เมืองควรเป็นความร่วมมือเฉพาะด้านที่ให้ผลประโยชน์ร่วมกันที่เป็นรูปธรรมหรือเป็นส่วนเสริมซึ่งกันและกัน ประเด็นความร่วมมือควรตอบสนองนโยบายของรัฐบาลกลางเพื่อให้ได้รับการสนับสนุน และควรพิจารณาคุณลักษณะของเมืองนั้นๆ ว่ามีส่วนเสริมกัน หรือคล้ายกันหรือไม่ เช่น ระดับ/ขนาดเมือง จำนวนประชากร บริบททางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม ศักยภาพตลาด สังคมวัฒนธรรม จุดแข็ง การมีสภาพทางภูมิศาสตร์คล้ายกัน การมีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกัน เป็นต้น

กล่าวได้ว่า ยุคแห่งความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้องของญี่ปุ่นที่เน้นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และการสร้างความเป็นสากลให้กับท้องถิ่นได้ผ่านพ้นไปแล้ว ฝ่ายญี่ปุ่นจะไม่เน้นในส่วนนี้ จะเน้นผลประโยชน์ร่วมกันมากกว่า ซึ่งอาจมีหรือไม่มีความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้องก็ได้ แต่ต้องมีประเด็นความร่วมมือที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม ดังนั้น หากไทยต้องการพัฒนาความสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่น จะต้องมีการศึกษาความต้องการของฝ่ายญี่ปุ่นให้ชัดเจนว่าเขาอยากได้อะไร เราตอบสนองอะไรได้ และเราจะได้ประโยชน์อย่างไร โดยรายงานวิจัยได้เสนอแนะเกี่ยวกับการจับคู่ความร่วมมือระหว่างจังหวัด/เมือง ซึ่งน่าจะสามารถใช้อ้างอิงและเป็นจุดตั้งต้นได้

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่นในระดับท้องถิ่น รัฐบาลท้องถิ่น ความสัมพันธ์แบบเมืองพี่เมืองน้อง ความร่วมมือเฉพาะด้าน ศักยภาพ

Abstract

Research Project “Thailand-Japan Relations at the Local Level: Status and Future Possibility”

This research examines and analyzes the status of local relations between Thailand and Japan in terms of development, problems, and achievements as well as how it should proceed in the future. Using qualitative methods, through documentary research and in-depth interviews, this research employs two conceptual frameworks: “subnational governments (SNGs)” (Jain 2005) and “paradiplomacy” (Kuznetsov 2014).

The research finds that local relations between Japan and Thailand started with sister-city relations in the 1980s; at present there are 10 affiliations. The relations is increasingly shifting towards issue-based cooperation, particularly on investment, tourism, environment, and education. On actual operation, whereas Japanese local governments have readiness, owing to decentralization (since the early postwar), available budgets, and experiences, Thai provinces and local authorities are faced with many obstacles. Therefore, in recent years the Japanese prefectural governments have more cooperation with Thai central government agencies, such as the Department of Industrial Promotion (DIP), the Board of Investment (BOI). In addition, the cooperation is short of continuity and some matching cities fail to develop tangible benefits due to the lack of similarities and common interests, as well as low complementarities.

Yet, Thailand and Japan still have potentials to continue and expand cooperation, especially in industry, technology, tourism, and environment. The next steps of matching cities should be issue-based cooperation that provides mutual benefits and complementarities. The issues of cooperation should be in line with the policies of central government to gain their supports. The characteristics of cities should be considered, such as similarities in sizes, population, geography, historical and cultural linkages, as well as, importantly, the economic contexts of industry, trade, tourism, education, and environment.

Arguably, the era of Japan's sister city relationship focusing on cultural exchange and internationalization has already been over. Japanese local governments are emphasizing tangible benefits, rather than establishing the sister city relations. The issues of cooperation must be clear and concrete. Therefore, if Thailand wants to develop the local-to-local relations, there must be a clear study the demand of the Japanese side: What do they want?

How can we respond? and How will we get benefits? The research suggests some matching models and issues for cooperation between the provinces/cities, which should be a reference and a starting point.

Keywords: Thailand-Japan relations at the local level, local governments, sister-city relationship, issue-based cooperation, potentials